महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम १९६४

आणि

त्याखालील नियम.

मा.प्र.वि./२०-११
मराठी भाषा वि/शाखा/१२

प्रास्ताविक

महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४, त्याखाली शासनाने केलेले नियम व त्यांच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीने शासनाने वेळोवेळी काढलेल्या आदेशांचे हे संकलन संबंधित कर्मचाऱ्यांना या विषयावरील अद्ययावत सर्व आदेश एकत्र उपलब्ध व्हावेत या हेतूने काढण्यात आले आहे.

यातील शासन निर्णय व परिपत्रके, त्यांच्या तारखांप्रमाणे क्रमवार ग्रथित केलेली आहेत.

हे संकलन शासनाच्या विविध विभागांतील कर्मचाऱ्यांना उपयुक्त ठरेल अशी आशा आहे.

य. श्री. काश्टिकर,
भाषा संचालक व पदसिद्ध
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन,
सामान्य प्रशासन विभाग.

The following Act of the Maharashtra Legislature, having been assented to by the Governor on the 8th January 1965, is hereby published for general information.

B. P. DALAL,
Secretary to the Government of Maharashtra,
Law and Judiciary Department.

MAHARASHTRA ACT NO. V OF 1965

(First published, after having received the assent of the Governor, in the "Maharashtra Government Gazette" on the 11th January 1965.)

An Act to provide for the adoption of languages which may be used for the official purposes of the State including purposes of the Legislature of the State.

WHEREAS, it is expedient to provide for the adoption of languages which may be used for the official purposes of the State including purposes of the Legislature of the State; It is hereby enacted in the Fifteenth Year of the Republic of India as follows :-

Short title, extent and commencement.

1. (1) This Act may be called the Maharashtra Official Languages Act, 1964.

(2) It extends to the whole of the State of Maharashtra.

(3) This section and section 3 shall come into force on the 26th day of January 1965; and the remaining provisions of this Act shall come into force on such date as the State of Government may, by notification in the Official Gazette, appoint; and different dates may be appointed for different provisions of this Act or different matters referred to in those provisions.

Definitions.

2. In this Act, unless the context requires otherwise, —

(a) "appointed day" in relation to section 3 means the 26th day of January 1965, and in relation to any other provision of this Act or any such provision in relation to any matter therein means the day on which that provision or any provision in relation to that matter comes into force;

(b) "Constitution" means the Constitution of India;

(c) "Marathi" means the Marathi language in Devnagari script which is adopted in this State under Government Resolution in the Education and Social Welfare Department, No. TBK-1762-G, dated 20th July 1962.

Continuance of English Language for use in State Legislature.

3. Notwithstanding the expiration of the period of fifteen years from the commencement of the Constitution mentioned in article 210 the English language may, as from the appointed day, continue to be used, in addition to Hindi and Marathi, for the transaction of business in the Legislature of the State.

Official language for official purposes of State.

4. Subject to the provisions of this Act, Marathi shall as from the appointed day, be the language to be used for all official purposes referred to in article 345 of the Constitution, as respects the State of Maharashtra except such purposes as the State Government may, by rules issued from time to time in the

P.T.O.

Official Gazette, specify, and Hindi may be used as the Official language for such excepted purposes.

Marathi language to be used in Bills, etc.

5. Marathi shall, as from the appointed day, be the language to be used —

(a) in Bills introduced (or amendments thereto to be moved) in either House of the Legislature of the State;

(b) in all Acts passed by the Legislature of the State and in all Ordinances promulgated by the Governor of Maharashtra under article 213 of the Constitution;

(c) in all orders, rules, regulations and bye-laws issued by the State Government under the Constitution, or under any law made by parliament or the Legislature of the State.

Power to make rules.

6. (1) The State Government may, by notification in the Official Gazette, make rules for carrying out the purposes of this Act.

(2) Every rule made under this section shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of the State Legislature while it is in session for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two successive sessions, and if, before the expiry of the session in which it is so laid or the session immediately following, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall from the date of publication of a notification in the Official Gazette of such decision have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity to anything previously done or omitted to be done under that rule.

Notifications (Published in Part IV-A) of the Maharashtra Government Gazette Extraordinary, dated 30th April 1965.

GENERAL ADMINISTRATION DEPARTMENT
Sachivalaya, Bombay 32, 30th April 1966.

CODE OF CRIMINAL PROCEDURE, 1898.

No. OFL-1066-(ii)-M-In exercise of the powers conferred by section 558 of the Code of Criminal Procedure, 1898 (V of 1898) in its application to the State of Maharashtra and in supersession of all previous notifications issued in this behalf, the Government of Maharashtra hereby, with effect from the 1st day of May 1966, determines Marathi to be the language of all Criminal Courts in the State (other than the High Court and Criminal Courts in Greater Bombay) except for the following purposes namely :-

1. Charge.

2. Writs, warrants, summonses, notices and other processes which are required to be sent for service or execution to other States, and correspondence connected therewith.

3. Post mortem notes and evidence of medical and expert witnesses.

4. English notes of evidence recorded by the presiding officers.

5. Notes of arguments.

6. Judgments and orders.

7. Paper Books in Appeals and Revisions to the District Court and the High Court.

8. Proceedings (both judicial and administrative) that are required to be submitted to the High Court.

9. Periodical returns and statements to the High Court or statistical bureaus.

10. All account Books and returns and statements pertaining to accounts, budget estimates and correspondence pertaining to service matters.

11. Notifications to be published in the Official Gazette.

12. Departmental examinations.

13. Matters relating to departmental enquiries including reports and correspondence thereon with the High Court and Government.

Provided that, English may also be the language for the purposes of --

(a) Roznama.

(b) Jantries.

(c) Memoranda of appeals.

H-962(1000-11-79)(B)

(d) Administrative Orders.
(e) Correspondence with the High Court and Government.
(f) Service Books, travelling allowance bills, pay bills and other bills.

CODE OF CIVIL PROCEDURE, 1908

No. OFL-1066-(iii)-M.-In exercise of the powers conferred by sub-section (2) of section 137 of the Code of Civil Procedure, 1908 (V of 1908), in its application to the State of Maharashtra and in supersession of all previous notifications issued in this behalf, the Government of Maharashtra hereby with effect from the 1st day of May 1966 declares -

(a) Marathi to be the language of all Civil Courts subordinate to the High Court (other than civil Courts subordinate to the High Court in Greater Bombay) except for the purposes specified in Schedule-A hereto :

Provided that, English may also be the language for the purposes specified in Schedule-B hereto :

(b) that the applications to and the proceedings in such Courts in Marathi shall be written in the Devanagari script.

SCHEDULE - A

1. Writs, warrants, summonses, notices and other processes which are required to be sent for service or execution to other States and correspondence connected therewith.
2. Evidence of medical and expert witnesses.
3. English notes of evidence recorded by the presiding officers.
4. Notes of arguments.
5. Judgments and orders.
6. Decrees and orders transferred to other States for execution and correspondence connected therewith.
7. Paper Books in Appeals and Revisions to the District Court and the High Court.
8. Proceedings (both judicial and administrative) that are required to be submitted to the High Court.
9. Periodical returns and statements to the High Court or statistical bureaus.
10. All account books and returns and statements pertaining to accounts, budget estimates and correspondence pertaining to service matters.
11. Notifications to be published in the Official Gazette.
12. Departmental examinations.
13. Matters relating to departmental enquiries, including reports and correspondence thereon with the High Court and Government.

SCHEDULE - B

1. Roznama.
2. Issues.
3. Jantries.
4. Memoranda of Appeals and cross objections.

5. Administrative orders.
6. Correspondence with the High Court and Government.
7. Service books, travelling allowance bills, pay bills and other bills.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

D. R. PRADHAN,
Chief Secretary to Government.

H 952(1000-11-79)(B)

(Notifications Published in Part IV-B of the Maharashtra Government Gazette Extraordinary, dated 30th April 1966).

......

GENERAL ADMINISTRATION DEPARTMENT
Sachivalaya, Bombay, 30th April 1966.

MAHARASHTRA OFFICIAL LANGUAGES ACT, 1964.

No. OFL 1066-(i)-M-In exercise of the powers conferred by sub-section (3) of section 1 of the Maharashtra Official Languages Act, 1964 (Mah. V of 1965), the Government of Maharashtra hereby appoints the 1st day of May 1966 to be the date on which the provisions of sections 4 and 6 of the said Act shall come into force.

MAHARASHTRA OFFICIAL LANGUAGES ACT, 1964.

No. OFL-1066-(iv)-M-- In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of section 6 read with section 4 of the Maharashtra Official Languages Act, 1964 (Mah. V of 1965), the Government of Maharashtra hereby makes the following rules, namely :-

1. These rules may be called the Maharashtra Official Languages (Excepted Purposes) Rules, 1966.

2. The following purposes shall be excepted purposes for the purpose of section 4 of the Maharashtra Official Languages Act, 1964, namely :-

(1) correspondence with the Government of India and the offices under it including Indian embassies, consular offices and trade commissions;

(2) correspondence with any State Government with whom there is no agreement as is referred to in the proviso to article 346 of the Constitution of India;

(3) correspondence with foreign embassies or consulates;

(4) the decisions or orders of any tribunal, board or authority (by whatever name called) constituted by or under any law for the time being in force and exercising judicial or quasi-judicial powers under such law;

(5) accounts to be rendered to the Accountant General;

(6) correspondence with the Accountant General;

(7) all statements for legal opinions and all legal opinions, legal briefs, all propositions for legislation or conveyancing and drafting of legislation and conveyancing, matters connected with litigation in the High Court and Supreme Court legal compilations, and law examinations;

(8) administration of Notaries Act, 1952;

(9) Indian Law Reports;

H-962(1000-11-79(C)

(10) medical prescriptions, post mortem reports and reports in medico-legal cases and such other technical matters in the Medical Department of the State Government.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

D.R. PRADHAN,
Chief Secretary to Government.

H-962(1000-11-79)a(C)

सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५

(राज्यपाल यांची संमती मिळाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाच्या राजपत्रात दिनांक ११ जानेवारी १९६५ रोजी प्रथम (इंग्रजीत) प्रसिद्ध केलेला)

राज्याच्या विधानमंडळाची प्रयोजने समाविष्ट करून राज्याच्या शासकीय प्रयोजनांकरिता उपयोगात आणावयाच्या भाषेचा अंगीकार करण्यासाठी तरतूद करण्याबाबत अधिनियम.

ज्याअर्थी, राज्याच्या विधानमंडळाची प्रयोजने समाविष्ट करून राज्याच्या शासकीय प्रयोजनांकरिता उपयोगात आणावयाच्या भाषेचा अंगीकार करण्यासाठी तरतूद करणे इष्ट आहे, त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या पंधराव्या वर्षी याद्वारे पुढीलप्रमाणे अधिनियम करण्यात येत आहे :-

लघुसंज्ञा, विस्तार व प्रारंभ. १. (१) या अधिनियमास महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ असे म्हणावे.

(२) तो संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यास लागू असेल.

(३) हे कलम आणि कलम ३ ही दिनांक २६ जानेवारी १९६५ रोजी अंमलात येतील; आणि या अधिनियमाचे बाकीचे उपबंध, राज्य सरकार राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे जी तारीख नेमील त्या तारखेस अंमलात येतील; आणि या अधिनियमाच्या निरनिराळ्या उपबंधासाठी किंवा त्या उपबंधात निर्दिष्ट केलेल्या निरनिराळ्या बाबींसाठी निरनिराळ्या तारखा नेमता येतील.

व्याख्या. २. संदर्भावरून अन्यथा अर्थ लावणे आवश्यक नसेल तर, या अधिनियमात,--

(अ) 'नेमलेला दिवस' या संज्ञेचा अर्थ, कलम ३ च्या संबंधात दिनांक २६ जानेवारी १९६५ आणि या अधिनियमाच्या इतर कोणत्याही उपबंधाच्या संबंधात किंवा त्यामधील कोणत्याही बाबीसंबंधीच्या अशा कोणत्याही उपबंधाच्या संबंधात ज्या तारखेस तो उपबंध किंवा त्या बाबीसंबंधीचा कोणताही उपबंध अंमलात येईल ती तारीख असा समजावा;

(ब) 'संविधान' म्हणजे भारताचे संविधान;

(क) 'मराठी' या संज्ञेचा अर्थ, दिनांक २० जुलै १९६२ चा शिक्षण व समाजकल्याण विभागाचा शासकीय ठराव क्रमांक टी. ओ. के.-१०६२-जी अन्वये, या राज्यात जिचा अंगीकार केला आहे अशी देवनागरी लिपीतील मराठी भाषा, असा समजावा.

राज्य विधानमंडळातील वापरासाठी इंग्रजी भाषा चालू ठेवणे. ३. संविधानाच्या अनुच्छेद २१० मध्ये नमूद केलेल्या संविधानाच्या प्रारंभापासूनचा पंधरा वर्षांचा कालावधी समाप्त झाला तरी, नेमलेल्या दिवसापासून राज्याच्या विधानमंडळातील कामकाज चालविण्याकरिता हिंदी व मराठी या भाषांशिवाय इंग्रजी भाषेचा वापर करणे चालू ठेवता येईल.

शामपु-रोटो-स्यू-९९२ (१,०००-१२-७९)

राज्याच्या शासकीय प्रयोजनांसाठी राजभाषा.

४. या अधिनियमाच्या उपबंधास अधीन राहून, नेमलेल्या दिवसापासून मराठी ही, राज्य सरकार राजपत्रात वेळोवेळी प्रसिध्द केलेल्या नियमांद्वारे निर्दिष्ट करील अशा प्रयोजनांव्यतिरिक्त संविधानाच्या अनुच्छेद ३४५ मध्ये उल्लेख केलेल्या सर्व शासकीय प्रयोजनांकरिता महाराष्ट्र राज्याच्या संबंधात उपयोगात आणावयाची भाषा असेल ; आणि अशा वर्जित प्रयोजनांकरिता राजभाषा म्हणून हिंदीचा उपयोग करता येईल.

विधेयके वगैरे मध्ये मराठी भाषेचा वापर करणे.

५. नेमलेल्या दिवसापासून --

(अ) राज्याच्या विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे मांडण्यात आलेला विधेयके (किंवा त्यास सुचवावयाच्या सुधारणा) यात ;

(ब) राज्याच्या विधानमंडळाने संमत केलेले सर्व अधिनियम आणि संविधानाचा अनुच्छेद २१३ अन्वये महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांनी प्रख्यापित केलेले सर्व अध्यादेश यात ;

(क) संविधानान्वये किंवा संसदेने किंवा राज्य विधानमंडळाने केलेल्या कोणत्याही विधिअन्वये राज्य सरकारने केलेले सर्व आदेश, नियम, विनियम आणि उपविधि यात, मराठी भाषेचा वापर करण्यात येईल.

नियम करण्याची शक्ती.

६. (१) राज्य सरकारला राजपत्रातील अधिसूचनेव्दारे या अधिनियमाचे उद्देश पार पाडण्यासाठी नियम करता येतील.

(२) या कलमान्वये केलेला प्रत्येक नियम, तो केल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात एकूण तीस दिवसांचे होईल इतक्या मुदतीकरिता राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात आला पाहिजे ; आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगतनंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी त्या नियमात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे कबूल होतील किंवा नियम करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे कबूल होतील तर तो नियम, अशा निर्णयाची अधिसूचना राजपत्रात प्रसिध्द करण्यात आल्याच्या तारखेपासून केवळ अशा सुधारलेल्या स्वरूपातच अंमलात येईल किंवा यथास्थिति तो नियम अंमलात येणार नाही. तथापि, त्या नियमात अशा रीतीने कोणतेही फेरफार केल्यामुळे किंवा तो नियम रद्द केल्यामुळे त्या नियमान्वये पूर्वी केलेल्या किंवा करण्याचे राहून गेलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या वैधतेस बाध येणार नाही.

(यथार्थ अनुवाद)
श्री. ना. पंडित,
भाषा संचालक, महाराष्ट्र शासन.

मचु-११२(१,०००-१२-७१)

....

दिनांक १० एप्रिल १९६६ च्या महाराष्ट्र शासनाच्या असाधारण राजपत्रात प्रसिध्द केलेल्या अधिसूचना.

अधिसूचना,
महाराष्ट्र शासन,
सामान्य प्रशासन विभाग, सचिवालय, मुंबई-३२, १० एप्रिल १९६६

महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४.

क्रमांक ओएलएल-१०६६(एक) एम-महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ (सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५) याचे कलम १, पोट-कलम (३) अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, याद्वारे १ मे १९६६ ही तारीख उक्त अधिनियमाची कलमे ४ व ६ यांचे उपबंध अंमलात आणण्यासाठी नियुक्त करीत आहे.

......

फौजदारी व्यवहार संहिता १८९८.

क्रमांक ओएलएल-१०६६-(दोन)एम. फौजदारी व्यवहार संहिता १८९८ (सन १८९८ चा अधिनियम क्रमांक ५) महाराष्ट्र राज्यास लागू करताना, त्या संहितेच्या कलम ५५८ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करून आणि याबाबतीत काढण्यात आलेल्या पूर्वीच्या सर्व अधिसूचना निष्प्रभावित करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे, दिनांक १ मे १९६६ पासून, पुढील प्रयोजनाव्यतिरिक्त (बृहन्मुंबईतील उच्च न्यायालय व फौजदारी न्यायालये यांखेरीज) राज्यातील सर्व फौजदारी न्यायालयांची भाषा मराठी असेल असे ठरवीत आहे :-

(१) दोषारोप.

(२) बजावणीसाठी व अंमलबजावणीसाठी इतर राज्यांकडे पाठविणे आवश्यक असतील असे रिट, अधिपत्रे, समन्स, नोटिसा आणि इतर आदेशिका आणि तत्संबंधी पत्रव्यवहार.

(३) शवपरीक्षेच्या टिप्पण्या आणि वैद्यकीय व तज्ञ साक्षीदारांचा पुरावा.

(४) अध्यक्षी अधिकाऱ्यांनी नोंदलेल्या पुरव्याच्या रोजी टिप्पण्या.

(५) पुलिसडायरीच्या टिप्पण्या.

(६) न्यायनिर्णय व आदेश.

(७) जिल्हा न्यायालय व उच्च न्यायालय यांच्याकडे केलेल्या अपिलांचे व पुनरीक्षणाचे कागदपत्र (पेपर बुक)

(८) उच्च न्यायालयास सादर करणे आवश्यक असलेले कामकाज (न्यायिक व प्रशासनिक दोन्ही)

(९) उच्च न्यायालय किंवा सचिवालय यांच्याकडे पाठवावयाची नियतकालिक पत्रके व विवरण-पत्रके.

(१०) लेखा-अर्थसंकल्पीय अंदाज यासंबंधीची सर्व लेखा-पुस्तके व पत्रके आणि विवरणपत्रके, आणि सेवाविषयक बाबींसंबंधीचा पत्रव्यवहार.

एचू-९६२-(१,०००-१२-७९)

(११) शासकीय राज्यपत्रात प्रसिध्द करावयाच्या अधिसूचना.

(१२) विभागीय परीक्षा.

(१३) विभागीय चौकशीसंबंधीच्या बाबी ; त्यात, अहवाल आणि उच्च न्यायालय व शासन यांच्याशी त्यावर केलेला पत्रव्यवहार यांचा समावेश होतो ;

परंतु, पुढील प्रयोजनासाठी तो भाषा इंग्रजीदेखील असू शकेल :-

(अ) रोजनामा.

(ब) जंत्र्या.

(क) अपिलांची ज्ञापने.

(ड) प्रशासकीय आदेश.

(इ) उच्च न्यायालय व शासन, यांच्याशी पत्रव्यवहार.

(फ) सेवापुस्तके, प्रवासभत्ता बिले, वेतन बिले आणि इतर बिले.

दिवाणी व्यवहार संहिता, १९०८

क्रमांक ओएफएल-२०६६-(तीन)-एम- दिवाणी व्यवहार संहिता, १९०८ (सन १९०८ चा अधिनियम क्रमांक महाराष्ट्र राज्यास लागू करताना, उक्त संहितेचे कलम १३७, पोट-कलम (२) अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करून आणि याबाबतीत काढण्यात आलेल्या पूर्वीच्या सर्व अधिसूचना निष्प्रभावित करून, महाराष्ट्र शासन, याव्दारे ,---

(अ) यासोबत जोडलेल्या अनुसूची 'अ' मध्ये निर्दिष्ट करण्यात आलेल्या प्रयोजनासाठी असेल ते शिवाय, (बृहन्मुंबईत उच्च न्यायालयाच्या अधीन असलेल्या दिवाणी न्यायालयांखेरीज) उच्च न्यायालयाच्या अधीन असलेल्या सर्व दिवाणी न्यायालयांची भाषा, दिनांक १ मे १९६६ पासून, मराठी असेल :-

परंतु यासोबत जोडलेल्या अनुसूची 'ब' मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या प्रयोजनासाठी तो भाषा इंग्रजीदेखील असू शकेल.

(ब) अशा न्यायालयांकडे करावयाचे मराठी अर्ज आणि त्यांत मराठीतून चालणारे कामकाज देवनागरी लिपीत लिहिले जाईल ;

असे जाहीर करीत आहे.

अनुसूची 'अ'

१. बजावणीसाठी व अंमलबजावणीसाठी इतर राज्यांकडे पाठविणे आवश्यक असतील असे रिट, अधिपत्रे, समन्स, नोटिसा आणि इतर आदेशिका आणि तत्संबंधी पत्रव्यवहार.

एम-९६२(१,०००-१२-७९)

२. वैद्यकीय व तज्ञ साक्षीदारांचा पुरावा.

३. अध्यासी अधिकाऱ्यांनी नोंदलेल्या पुराव्याच्या इंग्रजी टिप्पण्या.

४. युक्तिवादाच्या टिप्पण्या.

५. न्यायनिर्णय व आदेश.

६. इतर राज्याकडे अंमलबजावणीसाठी हस्तांतरित केलेला हुकुमनामे व आदेश व तत्संबंधी पत्रव्यवहार.

७. जिल्हा न्यायालय व उच्च न्यायालय यांच्याकडे केलेल्या अपिलांचे व पुनरिक्षणाचे कागदपत्र (पेपर बुक)

८. उच्च न्यायालयास सादर करणे आवश्यक असलेले कामकाज (न्यायिक व प्रशासनिक - दोन्ही)

९. उच्च न्यायालय किंवा सांख्यिकी केंद्रे यांच्याकडे पाठवावयाची नियतकालिक पत्रके व विवरणपत्रके.

१०. लेखा, अर्थसंकल्पीय अंदाज यासंबंधीची सर्व लेख- पुस्तके व पत्रके आणि विवरणपत्रके आणि सेवाविषयक बाबींसंबंधीचा पत्रव्यवहार.

११. शासकीय राजपत्रात प्रसिध्द करावयाच्या अधिसूचना.

१२. विभागीय परीक्षा.

१३. विभागीय चौकशीसंबंधीच्या बाबी ; त्यात, अहवाल व उच्च न्यायालय व शासन यांच्याशी त्यावर केलेला पत्रव्यवहार यांचा समावेश होतो.

....

अनुसूची 'ब'

१. रोजनामा.
२. वादपदे.
३. जंग्या
४. अपिलांचे ज्ञापन व उलट आक्षेप.
५. प्रशासकीय आदेश.
६. उच्च न्यायालय व शासन यांच्याशी पत्रव्यवहार.
७. सेवापुस्तके, प्रवासभत्ता बिले, वेतनबिले व इतर बिले.

महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४.

क्रमांक ओएलएल- १०६६-(चार)एम्- महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ (सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५)याच्या कलम ६,पोट-कलम (१) व कलम (४)अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे पुढील नियम करीत आहे --

१. या नियमास, महाराष्ट्र राजभाषा (वर्जित प्रयोजने)नियम, १९६६ असे म्हणता येईल.

२. महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ याच्या कलम ४ च्या प्रयोजनाकरिता पुढील प्रयोजने ही वर्जित प्रयोजने असतील.

(१) भारतीय राजदूतावास, वाणिज्यिक कार्यालय व व्यापारविषयक आयोग यांसह भारत सरकार व त्याच्या अधीन असलेली कार्यालये यांच्याशी पत्रव्यवहार.

(२) भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद ३४६ च्या परंतुकात उल्लेखिल्याप्रमाणे तसा करारनामा असलेल्या कोणत्याही राज्य सरकारशी पत्रव्यवहार ;

(३) परराष्ट्रीय राजदूतावास किंवा वाणिज्यदूतावास यांच्याशी पत्रव्यवहार ;

(४) त्या काळापुरत्या अंमलात असलेल्या कोणत्याही विधीद्वारे किंवा तदन्वये प्रस्थापित व अशा विधी अन्वये न्यायिक किंवा न्यायिकवत शक्तींचा वापर करणाऱ्या कोणत्याही न्यायाधिकरणाने, मंडळाने किंवा प्राधिकरणाने (मग त्यास कोणत्याही नावाने संबोधण्यात येत असो) दिलेले निर्णय किंवा आदेश.

(५) महालेखापालाकडे द्यावयाचे लेखे ;

(६) महालेखापालाशी पत्रव्यवहार ;

(७) वैध अभिप्रायाबाबतची सर्व विवरणपत्रके आणि सर्व वैध अभिप्राय, वैध टाचणे, विधि-विधान किंवा हस्तांतरलेखन यांबाबतचे सर्व ठराव आणि विधिविधानाचे व हस्तांतरलेखनाचे प्रारूपे, उच्च न्यायालयातील व सर्वोच्च न्यायालयातील अभियोगासंबंधीच्या बाबी, वैध, संकलने आणि विधिपरीक्षा ;

(८) नोकरीबाबत अधिनियम, १९५२ याची अंमलबजावणी ;

(९) भारतीय विधि प्रतिवृत्ते ;

(१०) वैद्यकीय औषधी योजना, शवपरीक्षा अहवाल व न्याय वैद्यकीय व प्रकरणातील अहवाल आणि राज्य सरकारच्या वैद्यकीय विभागातील तत्सम तांत्रिक बाबी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

द्वा. रा. प्रधान,
मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन.

(यथार्थ अनुवाद)
वा. ना. पंडित,
भाषा संचालक, महाराष्ट्र राज्य.

एचू-९६२(१,०००-१२-७९)